

Machineschrijven op de basisschool

Wat was het pittigste, meest prikkelende blogbericht van de afgelopen dagen? Het tegendraadse onderwijsblog van MevrouwJuf in De Volkskrant?¹ Het mooie, introspectieve verhaal van Margreet van den Berg?² De bijtende ironie van Paul Laaper?³ Nee, ik stem op Remko Boers.⁴ Hij pleit ervoor toetsenbordvaardigheid (TVO), en met name blind typen met tien vingers, in het programma van de basisschool op te nemen. Daarbij linkt hij naar twee artikelen.⁵ Het ene waarschuwt dat TVO niet ten koste van het normale schrijfonderwijs mag gaan en het andere roept op dat TVO in de kerndoelen van het basisonderwijs wordt opgenomen. Wijselijk laat hij de afweging aan de lezer over. Welke afweging?

We leven in een tijd van *Back to the Basics*. Lezen, schrijven, taal en rekenen zijn de kerncompetenties die iedere basisscholier onder de knie moet krijgen. Er blijft nog wel tijd voor andere leerdoelen over, maar die tijd is niet onbeperkt. Er moeten keuzes worden gemaakt. Engels? Wereldoriëntatie? Zaakvakken? Handvaardigheid? Creatieve en culturele vorming? Lichamelijke opvoeding? Zwemmen? Veilig fietsen? ICT-vaardigheden? Etcetera. Welke afwegingen zou men daarbij kunnen maken?

1. Bij die keuzes dient men in de eerste plaats te letten op de *developmental tasks* waarmee 4- tot 12-jarigen geconfronteerd worden: welke vakken zijn essentieel voor hun ontwikkeling, waar zijn ze aan toe op die leeftijd? Dat pleit bijvoorbeeld voor schoolzwemmen, veilig fietsen, bewegingsonderwijs, muzische vorming, maar tegenwoordig ook voor een eerste kennismaking met ICT.⁶

2. Anderzijds zal men rekening houden met *de kosten* die gemoeid zijn met het realiseren van de onderscheiden leerdoelen. Bijvoorbeeld schoolzwemmen behoort in Vlaanderen tot de kerndoelen, maar in Nederland is dat om kostenredenen geschrapt. Engels daarentegen behoort in Nederland tot het verplichte programma van de basisschool, terwijl de kosten ervan aanzienlijk zijn, althans indien men daaraan de nodige kwaliteitseisen zou stellen. Het allergeodkoopst is natuurlijk het klassikale overdragen van boekenwijsheid, zoals aardrijkskunde, geschiedenis en kennis der natuur.

3. Een andere afweging betreft de optimale *taakverdeling tussen school en thuis*. Waar blijven we als de ouders al hun opvoedtaken en -verantwoordelijkheden naar de school afschuiven? Maar de wedervraag is: waar blijven ze als we de ouders dubbel of driedubbel belasten, als we van beide ouders verlangen dat ze minimaal 32 uur per week werken, dat ze hun employability optimaliseren en levenslang leren, dat ze hun burgerplicht in het vrijwilligerswerk vervullen, dat ze voor opa en oma zorgen. Is het dan raar dat ze geen tijd overhouden voor zoiets als zwemles? Een tweede punt is dat sommige ouders niet het geld hebben om die zwemlessen, muzieklessen en sportclubs te betalen, om een computer te kopen, abonnementen te betalen, etc. En een derde punt is dat sommige ouders persoonlijk en maatschappelijk niet voldoende weerbaar zijn om hun kinderen de opvoeding te geven die ze nodig hebben. Om deze drie redenen is het niet verantwoord dat de basisschool bij voorbaat ervan uitgaat dat ouders een substantieel deel van de basisvorming voor hun rekening zullen nemen.

4. Vervolgens kan men de vraag stellen: wat is een optimale *taakverdeling tussen primair en voortgezet onderwijs*? Het voortgezet onderwijs werkt met vakleerkrachten. Hun curriculum doet geen beroep op specifieke voorkennis van het gedoopte vak. Het is voldoende dat de aankomende leerling bedreven is in lezen, schrijven, Nederlandse taal en rekenen. Deficiënties op het gebied van Engels, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Natuurkunde, Scheikunde, Biologie kunnen de vakleerkrachten in de brugklas nog gemakkelijk bijspijkeren. Zwem-, fiets- en toetsenbordvaardigheid, handvaardigheid en muzische vaardigheden daarentegen worden in het voortgezet onderwijs (en zeker in de mavo, de havo en het vwo) veronachtzaamd. De basisvorming op dergelijke gebieden kan dus beter aan het basisonderwijs worden toegewezen.

5. Men kan de vraag naar een optimale taakverdeling tussen P.O. en V.O. ook toespitsen op het *beginrepertoire* dat brugklassers nodig hebben voor een succesvolle schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs. Bekwaamheden op het gebied van lezen, schrijven, Nederlandse taal en rekenen zijn een absolute *must*. Maar het is ook lastig als ze niet kunnen fietsen en zwemmen, als ze geen tekeningetje op papier kunnen krijgen, of als ze in computergebruik twee linkerhanden hebben.

Verder hoort het, denk ik, tot het vereiste beginrepertoire van brugklassers dat ze *leergierig* zijn en dat ze vertrouwd zijn met *zoekstrategieën* om hun eigen leervragen te beantwoorden. In dat licht moet aan de afzonderlijke zaakvakken geen hoge prioriteit worden gegeven binnen het basisonderwijs. Het gaat

niet zozeer om kennis van de topografie van Nederland, maar veeleer om zoekstrategieën met behulp van een stadsplattegrond, een atlas en een spoorboekje: hoe je je weg naar de openbare bibliotheek vindt of hoe je per trein of auto bij tante Ans in Groningen of bij oom Ahmed in Marokko komt. Het gaat niet zozeer om kennis van de Vaderlandse Geschiedenis, maar veeleer om strategieën om iets te weten te komen over de Watersnoodramp van 1953 of de Treinkaping bij Wijster. Het gaat niet zozeer om kennis der natuur, maar om de vraag hoe je met de Jeugdflora kunt nagaan of dit een paardebloem of een madeliefje is. Het verwerven van systematische kennis van de zaakvakken, kan tot de middelbare school worden uitgesteld. Waar het op de lagere school om gaat is dat leerlingen vragen leren stellen en strategieën leren om die zelfgestelde vragen te beantwoorden.

Beken ik me hiermee tot extremistisch aanhanger van Het Nieuwe Leren? Nee, wat ik voor me zie, is een strak gestructureerd curriculum zodat leerlingen aan het eind van groep 8 de basisvaardigheden beheersen die ze in de toekomst nodig hebben. *Back to the Basics* dus. Daartoe behoren lezen, schrijven, taal en rekenen, maar ook bewegingsonderwijs, handvaardigheid, zwemmen, veilig fietsen, en vaardigheden op het gebied van het opzoeken en compileren van informatie. En ik denk dat ook basisvaardigheden rond computergebruik tot dit rijtje behoren. Daarom vind ik het pleidooi van Remko Boers, over toetsenbordvaardigheid in het curriculum van de basisschool, het pittigste, meest uitdagende blogbericht dat ik de afgelopen dagen gelezen heb.

Wes Holleman
weblog onderwijs 7-10-2009
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ http://www.vkblog.nl/bericht/280727/Onverwachte_antwoorden_op_standaard_vragen. (5/10/2009)

² <http://ict-en-onderwijs.blogspot.com/2009/10/waarom-ik-blog.html> (5/10/2009)

³ <http://didactict.wordpress.com/2009/10/05/onderwijs-geen-primair-proces-meer-op-school/> (5/10/2009)

⁴ <http://witblauw.blogspot.com/2009/10/typeles.html> (4/10/2009)

⁵ http://www.schriftontwikkeling.nl/?page_id=51; http://www.schriftontwikkeling.nl/?page_id=31

⁶ Ik heb nergens verstand van, maar zou *gehoortraining* ook bij dit rijtje horen? Bijvoorbeeld door het zingen van liedjes in allerlei moderne vreemde talen, strevend naar een perfecte uitspraak van al die vreemde woorden? Zou dat helpen bij de spelling van Nederlandse 'luisterwoorden'? En zou dat niet een prima voorbereiding zijn op het vreemdetalenonderwijs van de middelbare school?